

ชื่อรายงานการวิจัย : การสอบอารมณ์วิปัสสนากัมมัฏฐานของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
 ผู้วิจัย : พระครูวิมลธรรมรังสี
 ดร.พระมหาบาง เขมานนุโท
 พระมหาวิชาญ สุวิชาโน
 ส่วนงาน : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ปีงบประมาณ : ๒๕๕๑
 ทุนอุดหนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบสอบอารมณ์กัมมัฏฐานของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เพื่อเปรียบเทียบอารมณ์กัมมัฏฐานระหว่างก่อนและหลังปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน และ เพื่อเปรียบเทียบอารมณ์กัมมัฏฐานจากการประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานกับอารมณ์กัมมัฏฐานจากการสอบอารมณ์ของพระวิปัสสนาจารย์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ประเด็นคำถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการสอบอารมณ์กัมมัฏฐานมีจำนวน ๔๖ ข้อ ดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการจะวัด (IOC) มีค่า อยู่ในช่วง ๐.๗๖ - ๑.๐๐ ดัชนีวัดอำนาจจำแนกของแบบสอบอารมณ์กัมมัฏฐานมีค่าอยู่ในช่วง ๐.๔๖ - ๐.๗๖ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ของแบบสอบอารมณ์กัมมัฏฐานทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ ๐.๕๖ เนื่องจากดัชนี IOC, ดัชนีวัดอำนาจจำแนก และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ค่าสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ ดังนั้น แบบสอบอารมณ์กัมมัฏฐานที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจึงเป็นแบบสอบที่มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือสูง

๒. ผลการ เปรียบเทียบอารมณ์กัมมัฏฐานก่อนและหลังการปฏิบัติ วิปัสสนากัมมัฏฐานพบว่าอารมณ์กัมมัฏฐานด้านกายนุสสนาสติปัฏฐานหลังปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอารมณ์กัมมัฏฐานก่อนปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ($t = ๘.๑๑, P = ๐.๐๐$) อารมณ์กัมมัฏฐานด้านเวทนานุสสนาสติปัฏฐานหลังปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอารมณ์กัมมัฏฐานก่อนปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ($t = ๔.๖๓, P = ๐.๐๐$) อารมณ์กัมมัฏฐานด้านจิตตานุสสนาสติปัฏฐานหลังปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

อารมณ์กัมมัญฐานก่อนปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ($t = ๖.๕๐, P = ๐.๐๐$) อารมณ์กัมมัญฐานด้านธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานหลังปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอารมณ์กัมมัญฐานก่อนปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ($t = ๔.๘๗, P = ๐.๐๐$)

๓. ผลการเปรียบเทียบคะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานจากการประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัญฐานกับคะแนนที่ได้จากการสอบอารมณ์โดย พระวิปัสสนาจารย์พบว่า คะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานด้านกายนุปัสสนาสติปัฏฐานที่ได้จากการประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัญฐานกับคะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานที่ได้จากการประเมินโดยพระวิปัสสนาจารย์ มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ ($t = -๐.๐๓, P = ๐.๙๖$) คะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานด้านเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานที่ได้จากการประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัญฐานกับคะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานที่ได้จากการประเมินโดยพระวิปัสสนาจารย์ มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ ($t = ๐.๐๔, P = ๐.๙๖$) คะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานด้านจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานที่ได้จากการประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัญฐานกับคะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานที่ได้จากการประเมินโดยพระวิปัสสนาจารย์ มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ ($t = ๐.๑๔, P = ๐.๘๘$) คะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานด้านธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานที่ได้จากการประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัญฐานกับคะแนนสอบอารมณ์กัมมัญฐานที่ได้จากการประเมินโดยพระวิปัสสนาจารย์ มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ ($t = -๐.๐๕, P = ๐.๙๘$)